

## **Güçlenme Eğitimi Nedir?**

**Ülker Şener (TEPAV Araştırmacı)**

Kadın alanında yapılan çalışmalar, elde edilen deneyimler, ev dışında istihdama katılmayan kadınların yaşamlarının ev döngüsü içinde geçtiğini, dışarıyla ilişkilerinin eşleri, çocukları ya da akrabaları aracılığıyla kurulduğunu göstermektedir. Sadece ev, komşuluk ve akrabalık ilişkileriyle sınırlanan kadının kendini ifade etme olanakları daralmaktadır.

Güçlenme eğitimi, kendi kapasitesini ortaya çıkaramayan, korkan, çekinen ya da koşullarından rahatsız olup nasıl değiştireceğinin ayırında olmayan, toplumsal cinsiyet rolleri tarafından belirlenen kalıplar içinde yaşamını sürdüren kadınların bu kalıpların, önden belirlenmişliklerin farkına varması ve değiştirmek için gerekli gücü kendinde yaratması için tasarlanmıştır.

### **Güçlenme Eğitimi Programının Amaçları**

Kadın çalışmalarından elde edilen deneyimler çeşitli sertifika programlarına katılarak meslek edindiği halde iş yaşamına katılmayan, eşinden, babasından ya da çevresindeki diğer erkeklerden bağımsız varlık gösteremeyen ve kendi ayakları üzerinde duramayan kadınların, güçlenme eğitimi programına katıldıktan sonra kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini göstermektedir. Yine kadınların kendi sorunlarının çözümünde daha başarılı oldukları da deneyimler arasındadır. Bu anlamıyla, güçlenme eğitimi programının ulaşmayı hedeflediği amaçlar şunlardır:

1. Ev içine sıkışmış, ne yapabileceğinden emin olmayan, korkan ya da çekinen kadınlarda “yapabilme”, “yapabilirim” duygusu oluşturmaya katkı sunmak
2. Toplulukta kendilerini ifade etmede zorlanan kadınların kendilerini ifade etme yollarını grup çalışmaları, grup içine katılarak, orada kendini var kılarak görmelerini sağlamak ve iletişim kurma yollarını artırmak, iletişim kurarken dikkat edilecek noktalara birlikte bakmak
3. Aile ve akrabalık bağlarıyla sınırlı ilişkilerin dışına çıkmak, aile içi ilişkilerde kadının konumunun olumlu yönde değişmesine katkı sağlamak, kadınlar için keskin sınırlarla bölünmüş özel-kamu alanı ayrımını azaltmak “özel” alan olarak nitelendirilen ilişkilerin dışında “kamusal” alanda da var olmalarına destek vermek
4. Göçle gelen ve kentle, kentsel yaşamla yeni tanışan-yüz yüze gelen kadınlara kentsel yaşama uyum sağlamlarında, kendilerini var kılmalarında destek vermek

5. Deneyim aktarımı yoluyla yalnız olmadığı duygusunun yerleşmesine yardımcı olmak, diğer kadınlarla ortak yönlerin açığa çıkarılmasıyla dayanışmayı güçlendirmek ve buna bağlı olarak örgütlenme bilincini geliştirmesine katkı sağlamak

6. Ekonomik bağımsızlık kazanarak yaşamını başkasının yardımı olmadan sürdürebilme konusunda bilinç geliştirilmesi, kendi kaderini belirleme noktasında güçlendirmek

7. Kadınları yasal hakları, bu hakların anlamı, ne ifade ettiği, nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirmek

8. Sosyal ve toplumsal yaşama katılarak sorunlara çözüm üretme yollarına birlikte bakmayı sağlamaktır.

### **Güçlenme Eğitiminde Yöntem**

Güçlenme eğitimi grup çalışmaları biçiminde yapılmaktadır. Eğitim programları belirlenirken kadınların ev içi işbölümündeki yeri hesaba katılmalıdır. Güçlenme eğitimi ev içi iş bölümünü ortadan kaldırmayı hedeflese de bunun bizzat kadınlar tarafından yapılacağı, kadının koşullarına göre sürecin belirleneceği, aslolanın kadının kendisi olduğu hesaba katılmalıdır. İş bölümünü dikkate almayan dışarıdan müdahaleler kadınların eğitim programlarına katılımını engellemekte ve değişimi olanaksız kılmaktadır. Bu nedenle dersler, başlangıç aşamasında, kadınların ev işleri-çocuklarıyla ilgilenmelerini olanaklı kılacak şekilde programlandırılmalıdır. Ardından yönlendirme ve kadınların isteği ile farklı düzenlemeler yapılabilir.

Bilindiği üzere aile yapısı ne olursa olsun çocuk bakımı kadınların birincil görevidir. Uzun vadede toplumsal kaynaklardan ve her iki cins tarafından üstlenilmesi hedeflenen çocuk bakımının kadınların eğitime katılması önünde engel olmaması için eğitim süresince kadınlara çocuk bakımı hizmeti sunulmalıdır. Böylelikle kadın çocuğu düşünmeksizin eğitime gönül rahatlığı ile katılabilecektir.

Güçlenme eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Kadınların dinlenmesi ve bunun üzerinden kadınların ihtiyaçlarının tespit edilmesi
- Kadın-merkezli anlatımın tercih edilmesi
- Eğitimcilerin kadın olması

- Örnek olaylar üzerinden anlatımların gerçekleştirilmesi, aynı zamanda kullanılan kavramların somut örnekler üzerinden ve günlük yaşamda kullanılanlardan oluşturulması,
- Eğitim sırasında görsel malzeme kullanılması,
- Eğitim ortamının kadınların birbirlerini görebileceği biçimde organize edilmesi,
- Eğitimin küçük gruplar biçiminde gerçekleştirilmesi,
- Eğitimin, her aşamada, katılımcıların katılımına olanak verecek interaktif bir yöntemle yapılması.

İnteraktif yöntem ile katılımcı kendi bilgilerini grubun diğer üyeleri ile paylaşabilecek ve bilgilerini gözden geçirme, yeniden anlama ve yorumlama şansını yakalayacaktır. Bu yöntem karşılıklı etkileşime ve güçlenmeye olanak verecektir. Kadın çalışmalarında konferans türünde ve katılımcıların sadece dinleyici yani pasif konumda olduğu biçimlerden kaçınılmalıdır.

### **Güçlenme Eğitimi Programı Konu Başlıkları**

**1. Toplumsal Cinsiyet Roller:** Kadın ve erkek eşitsizliğinin gündelik yaşam içerisinde nasıl üretildiğine bakmayı amaçlamaktadır. Kadına ve erkeğe toplum tarafından verilen kalıplar nelerdir? Bunların dışına nasıl çıkılabilir? Eşitsizliklerin çözümü konusundaki öneriler birlikte nasıl geliştirilebilir?

**2. İletişim/Çatışma, Çözme:** Kadının kendisinden başlamak üzere aile ve çevreyle kurulan ilişkilerin, iletişim ağının dinamiklerine bakmayı hedeflemektedir. Bu ilişkileri sürdürürken oluşan sorunları çözme yolları; yapıcı tartışma '**Ben dili**'ni kullanmanın yararları, bunun nasıl başarılacağı, konuşulanları dinleme becerisi, toplumsal ilişkileri geliştirmenin yararları nelerdir? vb.

**3. Çalışma Yaşamında Kadın;** Kadınların üretken faaliyetleri nelerdir (Üretim işleri, ev işleri ve sosyal işleri)? Ekonomik bağımsızlığımız bize ne kazandırır? Çalışma yaşamında haklarımız, sorumluluklarımız nelerdir? Sosyal güvenlik nedir, neden önemlidir? vb.

**4. Ev Eksenli Çalışma:** Ev eksenli çalışma nedir? Sorun alanları nelerdir? Bu sorunların üstesinden nasıl gelinebilir? vb.

**5. Kadına Yönelik Şiddet:** Kadına yönelik şiddete ve özel olarak aile içi şiddete ilişkin farkındalığımız var mı? Şiddet nedir? Şiddete uğrayanla nasıl

dayanışma geliştirebiliriz? Şiddete karşı toplumsal kaynaklar nasıl harekete geçirilebilir? Şiddet olgusunun tartışılması, şiddetin ve türlerinin tanımının yapılması, şiddetin kişi üzerindeki etkilerinin kavranılması amaçlanmaktadır.

**6. Hukuksal Yardım ve Hak Alma Bilinci:** Katılımcıların yaşamlarını sürdürürken gerekli hukuksal bilgileri ve kaynaklara ulaşmaları konusunda bilgilendirilmeleri amaçlanmaktadır.

**7. Yurttaşlık Bilinci:** Birey-yurttaş ilişkisi, yurttaş olmanın anlamı, yurttaşlık bilinci, haklar ve sorumlulukların tartışılması öngörülmektedir.

**8. Üreme Sağlığı ve Cinsel Sağlık:** Sağlık hakkı, hijyen koşulları, doğum kontrolü, aile planlaması, erken gebelik, cinsel hastalıklardan korunmaya ilişkin bilgi verilmesi ve kadının kendi bedeni ile ilgili konuşabilmesi amaçlanmaktadır.

**9. Kadın Hareketi ve Örgütlenmesi:** Kadın hareketi, dayanışması ve örgütlenmesine ilişkin bilgi vermeyi hedeflemektedir. Kadın hareketi nedir? Ne anlamalıyız? Kadın dayanışması ve işbirliği ile neleri çözebiliriz? Kadınlar arasında ne tür örgütlenme modelleri geliştirilebilir?

**10. Karar Mekanizmalarına Katılım:** Karar mekanizmalarında kadınların yer alma/almama süreçleri, kadın ve siyaset ilişkisinin açığa çıkarılması öngörülmektedir. Kadınların hayatlarını değiştirecek, dönüştürecek politika yapma süreçlerine (yerelden-genele) katılma yolları, siyasetin “erkek işi” olarak görülmesinin arkasında yer alan cinsiyetçi yaklaşım tartışılacaktır.

Grubun ihtiyaçlarına göre ek oturumlar programa dâhil edilebilir.

Güçlenme eğitimi sona erdiğinde kadınlardan mutlaka geri bildirim alınmalıdır. Geri bildirim, kadınların eğitim sürecinde kendilerinde ve çevrelerinde gerçekleşen değişimi düşünmeleri, anlamlandırmaları ve ifade etmeleri açısından yararlı olacaktır.